

Let's do it Montenegro

Let's do it Montenegro je dio svjetskog pokreta 'Let's do it' i za cilj ima uklanjanje otpada sa crnogorskog mora i obale 10. maja 2014. U sklopu Let's do it Mediterranean!

ADP-Zid je doveo Let's do it! pokret u Crnu Goru.

Let's do it Mediterranean! je kampanja za podizanje svijesti građana Mediterana za unapređenje životne sredine i zaustavljanja dotoka smeća u Mediteransko more.

Kampanja će biti finalizovana čišćenjem obale 10. maja 2014. godine u 20 mediteranskih zemalja. Očekujemo da nam se 10. maja 2014. godine pridruže svi građani bez obzira na godine, pol, obaveze, mjesto u kojem žive. Jedino je bitno da svi pokažemo svoju ličnu odgovornost za naše primorje i svi zajedno damo svoj doprinos za čišćenje naše obale.

Crnogorska obala je duga 293 km, ima 117 plaža ukupne dužine 73 km.

ĐURĐEVDAN – PRAZNIK ROMA

Romi ovaj dan obilježavaju kao praznik buđenja života i dan kada se podsjećaju na svoje mrtve. Mladi se vesele i raduju životu i ljubavi, koja se budi zajedno sa buđenjem prirode

Đurđevdan je praznik koji slave svi Romi bez obzira na to u kojoj zemlji žive i koje su vjeroispovijesti. Za Rome u cijelom svijetu Đurđevdan je granica između zime i ljeta, praznik vezan za zdravlje ukućana, udaju i ženidbu mladih iz kuće, plodnost stoke i dobre usjeve.

Glavni običaji vezani za ovaj praznik su pletenje vijenaca od bilja, umivanje biljem i kupanje u rijeci. Na Đurđevdan se ustaje rano, prije zore, i odlazi u prirodu.

Većina ljudi ovaj praznik povezuju sa Svetim Đorđem, ali Romi slave Đurđevdan zato što se ovom danu raduju svi Romi bez obzira na to gdje žive i kako žive.

„Romi slave Đurđevdan iz nekoliko razloga. Prije svega, Romima ovaj dan predstavlja početak ljepših dana i kraj zime. Noć prije idemo da skupljamo cvijeće koje koristimo 6. maja kada se kupamo. Vjerujemo da se na taj način oslobađamo negativne energije i da nas štiti od uroka”, kaže naš sagovornik **Mehmeti Dibrani**.

Bez obzira na materijalno stanje svi se trude da kupe jagnje koje se prinosi kao žrtva u nadi da će se poboljšati stanje u kojem se nalaze, čitav dan se pleše i svi se vesele uvjereni da će im naredni dani biti ispunjeni zdravljem, srećom i ljubavlju. Romi ovaj dan obilježavaju kao praznik buđenja života i dan kada se podsjećaju na svoje mrtve.

Mladi se vesele i raduju životu i ljubavi, koja se budi zajedno sa buđenjem prirode. Iako se ova slava obilježava na isti dan kada se slavi sveti Georgije mučenik po pravoslavnom kalendaru, Romi ovaj praznik zovu Herdelez ili Đurdevdan.

„Za ovaj dan se specijalno čisti kuća, po mogućnosti i okreči, kupuju se cipele i šiju i kupuju haljine, odijela i ostala odjeća za ljetnju sezonu”, objašnjava Mehmeti.

Slavlje zapravo počinje 4. maja

uveče i traje cijele noći u igri, pjesmi i veselju. Pale se vatre i sjedi se uz vatru do zore, pa se ujutru 5. maja ide na uranak.

Na uranak se odlazi na livadu na kojoj izvire potok ili u blizini rijeke. Ujutru se na izvoru obavlja obredno umivanje, beru vrbove grančice za kićenje i ljekovite trave, znane i neznane, za đurdevdansko jutarnje umivanje. Stariji ljudi, naročito oni u žalosti, odlaze na groblje i nariču, oplakajući svoje mrtve.

„Poslije uranka, odlazi se na pijacu i kupuje đurdevdansko jagnje. To je dan za kupovinu jagnjadi, jagnje se bira da je lijepo i bijelo. Crno jagnje, vjeruje se, donosi nesreću. Što je jagnje veće i deblje to je ugledniji domaćin”, kaže sa oduševljenjem Mehmeti Dibrani, dok se njegova djeca igraju oko jagnjeta.

Jagnje se donosi kući živo i predstavlja radost za djecu i ukucane. Jagnje se blagosilja: „Nek ovel bahtalo” (Neka je srećno). Jagnje se kolje te večeri ili ujutru na sam Đurdevdan.

Nakon dolaska sa stočne pijace sa đurdevdanskim jagnjetom, kuća i dvoriste se okite vrbovim grančicama, simbolom zdravlja i plodnosti. Uveče, uoči Đurdevdana, u sud sa vodom stavljaju se ljekovite trave i crveno uskršnje jaje. To se ostavi da prenoći

ispod drveta u dvorištu ili ispod ruže u bašti.

Ujutru 6. maja obavlja se umivanje sa ljekovitim travama i trlja lice jajetom da se bude zdrav i crven poput uskršnjeg jajeta. Potom se kolje jagnje, crna džigerica se odmah obari, pospe solju i alevom paprikom i dijeli se za mrtve.

Kada se jagnje ispeče, pred ručak se podijeli na neparan broj tanjira po parče jagnječeg pečenja, mlada paprika, mladi krastavac, mladi luk, crni i bijeli i ostalo mlado povrće uz parče hljeba i desert.

Od svega što je na đurdevdanskoj trpezi, stavi se po malo i u tanjire za mrtve. Oni koji su u žalosti i tuguju za svojim mrtvima ne jedu mlado meso ni mlado voće i povrće sve dok na Đurdevdan ne udijele za svoje mrtve.

Pored jagnječeg pečenja, specijalitet đurdevdanske trpeze je i jagnjeća sarmica (lojana jagnjeća košuljica napunjena sjeckanom iznutricom, pirinčem, mladim lukom i dobro začinjenom). Na isti način se puni i jagnjeće sirište (bumbara), preliveno slatkim mlijekom i jajima, i zapeče u rerni.

Prvog dana Đurdevdana se ne ide u goste. Svako slavi u svojoj kući. Popodne se oblače nova odijela i porodično se prošeta. Ljudi se pozdravljaju sa „bahtalo herdelezi” (Srećan Đurdevdan).

Drugog i trećeg dana se odlazi u goste. Kaže se da Đurdevdan traje dok traje jagnje. Jagnjeća glava se jede trećeg dana.

U vrijeme velikih oskudica, ratova i ekonomskih kriza, moralo je takođe da se odvoji za đurdevdansko jagnje. Postoji vjerovanje da će se ukoliko se ne zakolje jagnje za Đurdevdan te godine desiti neka nesreća u kući. Zato se svi Romi trude da ovu slavu obilježe kao i njihovi preci u nadi da će tekuća godina biti ispunjena radošću.

Serdan BAHTIJARI

• SLAVLJE
POČINJE IGROM
I PJESMOM:
Podgorički Romi
proslavljaju
ovogodišnji Đur-
devdan

ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2014-2015
This project has been supported by ERSTE Foundation*